



ALİ CANİP YÖNTEM'İN SANATA VE EDEBİYATA BAKIŞI*

*Abdullah HARMANCI***

ÖZET

Milli edebiyat akımının önde gelen isimlerinden olan Ali Canip Yöntem (1887 – 1967), şiirin yanı sıra edebiyat teorisine ve eleştirisine ilişkin eserler de vermiştir. Milli edebiyata mensup olmadan önce, Muallim Naci'den Edebiyatı Cedidecilere, Fecr-i Âticilere uzanan çizgide geniş bir arayış içinde olan yazar, yazdığı çok sayıdaki makalesinde, gerek dönemindeki Türk edebiyatına, gerekse klasik edebiyatımıza ve Batı edebiyatına hakimiyetiyle, günümüz sanatçı ve araştırmacılarına ışık tutacak derinlikli düşüncelere sahiptir. Makalemizde; söz konusu yazılarından hareketle, Yöntem'in; sanat ve edebiyatın ne olduğu, ne için var olduğu, gücünün ve etkisinin ne olabileceği, sanat ve edebiyattan nasıl yararlanılabileceği, sanatta taklit, haz, güzellik, sezgi, deha kavramlarının yeri ve önemi, sanatın gayesi, sanatçı – sanat mektebi ilişkisi, sanat ve diyalektik, şiir ve bilgi, şiir ve duygu gibi meselelerdeki görüşleri taranarak, bu düşünceleri bütünlüklü bir biçimde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunların dışında, milli edebiyat kavramının gerçekte ne olduğu ve nasıl anlaşılması gerektiği, bizde “milli”lik kavramı değerlendirilirken yapılan hatalar, milli edebiyat bağlamında değerlendirildiğinde sanatçı – halk ilişkisinin boyutları gibi başlıklarda toplanabilecek problemler de Ali Canip Yöntem'in makalelerine konu olmuş ve tarafımızdan, yazarın bu meselelerdeki görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Yöntem, ayrıca, edebi eleştirinin sınırları ve eleştirmenin sahip olması gereken nitelikleri sorunlarına da değinmiş, edebi eleştirinin edebi metinle olan ilişkisini önemsemıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Türk Edebiyatı, Milli Edebiyat, Edebiyat Teorisi, Ali Canip Yöntem.

ALİ CANİP YÖNTEM'S PERSPECTIVE TO ART AND LITERATURE

ABSTRACT

Ali Canip Yöntem (1887-1967) who is one of the prominent names of the national literary movement gave many works relating to literary theory and criticism as well as poem. Before being connected to national literary, author who has largely been seeking on the line extending from Muallim Naci to Cedideci (New Literature movement) and Fecr-i Aticis (Dawn of the Future) has deep thoughts in his many articles that will

* Bu makale, “Yüzüncü Yıldönümü Dolayısıyla Yeni Lisan Hareketi Sempozyumu” (Kocaeli, 2011) başlıklı bilimsel toplantıda sunulan tebliğden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: abduallah_harmanci@hotmail.com

light the way for today's artists and researchers either due to his command of our classical literature or of Western Literature. From his writings in question, in our article, opinions of Yöntem about some matters such as what is the art and literature, why it is existing, what could be its power and effect, how to take advantage of art and literature, the place and importance of the imitation in art, pleasure, beauty, perception and genius concepts, purpose of art, relationship between artist and school of art, art and dialectic, poem and knowledge, poem and sensation etc were scanned and these opinions were wholly attempted to be assessed. Apart from these, problems collected under some titles such as what, in fact, is the concept of national literature and how it should be understood, our mistakes when assessing the concept "national", dimensions of artist and public when assessing within the context of national literature have been the topic of the Ali Canip Yöntem's articles and opinions of author about these issues were attempted to be examined by us. Yöntem also referred to the problems about limits of literary criticism and features which a reviewer must have, and attached importance to the relationship of literary criticism with literary text.

Key Words: New Turkish Literature, National Literature, Literary Theory, Ali Canip Yöntem.

1.Giriş

Milli edebiyat akımının teorisyenlerinden olan Ali Canip Yöntem (1887-1967), İstanbul doğumludur. Üsküdar Gülfem Mektebi'nde, Toptaşı Askeri Rüştiye'sinde, Selamsız'daki Fransız okulunda, Selanik Mülkiye İdadisi'nde, İstanbul ve Selanik Hukuk mekteplerinde okur. Çeşitli idadilerde öğretmenlik, müdürlük yapar. Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevliliği, Milli Eğitim Bakanlığı'nda müfettişlik, Çanakkale milletvekilliği yapar. 1954 yılından, öldüğü 1967 yılına kadar münzevi bir emeklilik hayatı yaşar.

Ali Canip, çok küçük yaşlarda şiirler yazmaya başlar. Öncelikle Muallim Naci'nin şiirlerinden, edebiyat anlayışından etkilenir. Daha sonra Edebiyat-ı Cedidecilerin etkisinde kalır. Aldığı davet üzerine *Fecr-i Ati* topluluğuna katılır. Ancak asıl şahsiyetini Genç Kalemler hareketi içinde bulur.¹ Sade Türkçeyle yazdığı şiirleriyle olduğu kadar ve hatta ondan daha fazla, bu dergide yayınladığı teorik ve polemik yazılarıyla milli edebiyata hizmet eder. Bir süre sonra şiiri bıraksa da, teorik yazılarını ömrünün sonuna kadar sürdürecektir, geniş kültürünü; dil, edebiyat, kültür, sanat, milliyet, edebi eleştiri, şiir... gibi alanlarda yazdığı yazılarla gösterecektir. Yazı hayatı boyunca eserlerini yayımladığı dergi ve gazeteler arasında, *Bahçe, Kadın, Hüsün ve Şiir, Genç Kalemler, Türk Yurdu, Halka Doğru, Servet-i Fünun, Yeni Mecmua, Hak, Şair, Türkiyat, Hayat, Çınaraltı, İstanbul...* yer alır. Şiir, inceleme, ders kitabı, antoloji gibi edebi tür ya da alanlarda eserler yayımlamışsa da, teorik yazılarının çok büyük bir bölümü, sağlığında kitaplaştırılmamıştır.²

¹ Yazar, bütün bu edebi topluluklarla ve *Genç Kalemler*'le olan ilişkilerini "Devirlerden Hatıralar" başlıklı yazısında dile getirmektedir: "Selanik'te çıkan *Genç Kalemler* dergisi (...) *Hüsün ve Şiir* ismiyle çıkıyordu. Sahibi de iki genç: Hamid ve Hüsnü... Onlardan daha yaşlı olduğum için, başmakalelerini bana yazdırıyorlardı. Çünkü matbuatta tanınmağa da başlamıştım. *Fecr-i Ati*'de azayım. *Servet-i Fünun*'da yazılarım çıkıyor." (Sevgi – Özcan, 2005: 676)

² Ali Canip Yöntem'in hayatı ve yazı hayatı hakkında yararlandığımız kaynaklar için bk. (Işık, 2007: 3939-3949); (Büyük Türk Klasikleri, 1992 - C. 12: 140-142); (Tuncer, 1994: 353-361); (Türk Dili ve Edebiyatı Ans. - C. 8: 603-604); (Ünlü – Özcan, 2003: 139); (İsmail Habib, 1933: 450-451); (İnal, 1988: 193-195); (Sevgi – Özcan, 1996: XIII – XVIII); (Sevgi – Özcan, 2005: XIII – XVII).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012

Faruk Kadri Timurtaş'ın Ali Canip hakkında söyledikleri, onu topyekûn anlamamızı kolaylaştıracak niteliktedir: “*Ali Canip Yöntem, edebiyat sahasında temayüz etmiş önemli bir ilim, fikir ve dava adamı idi. Türkçemizin sadeleşmesi, güzelleşmesi ve zenginleşmesi yolunda çalışan ve mücadele eden Ali Canip Bey, değerli edebi tetkikleri yapan bir araştırmacı olarak da tanınmıştır. O, ayrıca şiir yazmış ve bu konuda da başarı kazanmış bir edebiyatçı idi. Fakat bilhassa Türk dili ve edebiyatı üzerindeki inceleme ve araştırmaları ile unutulmaz hizmetler ifa etmiş bir fikir adamı idi.*” (Aktaran: Sevgi – Özcan, 2005: XI) Timurtaş'ın satırlarında da görüleceği gibi, kaynaklar daha çok yazarın teorisyen tarafını ön plana çıkarırlar. Ancak İsmail Habib gibi, onun şairliğini de önemseyen ve şiirimize hizmetinden bahseden yazarlara da rastlanır: “*Ömer Seyfeddin yeni davaya misal vermek için nesirde küçük hikayeler yazarken Ali Canib de şiirde nümuneler vermek maksadile hiç terkipsiz aruzla manzumeler yazdı. Hem bunların milli şiir oluşu yalnız aruz gibi yabancı bir veznin Türkçenin edası içinde eritilmiş olmasından, mısralarda hiç terkib bulunmamasından neşet etmiyordu. Bu şiirlerin mevzuları dahi milli idi. Çünkü onlar bizim kendi hayat ve kendi manzaralarımıza aitti.*” İsmail Habib şunları da söyler: “*Bugünkü terkipsiz, sade ve müstakil Türkçenin davasını bundan 20 sene evvel muayyen bir hedef, vazih bir şuur ve müdevven bir sistemle Genç Kalemler mecmuası ortaya attığı vakit her taraftan birçok itirazlar ve feveranlarla mukabele gördü.*³ *Çünkü o zaman bütün münevver tabakaya hakim olan Servet-i Fünun üslubu idi. ...Ali Canib, bu sulta sahibi kudretlere karşı yeni kalemile yeni davanın avukatlığını yaptı: Onun asıl unutulamayacak himmeti budur.*” (İsmail Habib, 1933: 450-451) Bir başka kaynak ise yazarın bu iki yönünü de birleştirir: “*Aruzla yazdığı şiirlerde Türk şivesini bu vezne uydurmakta başarılı olan Ali Canib, Genç Kalemler'den başlayarak Türk Yurdu ve Yeni Mecmua'da hece ile bazı şiirler yayınlamaya, daha sonra hecenin beş şairi olarak adlandırılacak şairlere izleyecekleri yolu gösterir. O, yalnız şair ve polemik yazıları kaleme alan biri değil, estetik ve edebiyat anlayışı üzerine çeşitli yazılar yayınlayan, böylece de gençlere yol gösteren bir insandır da.*” (Büyük Türk Klasikleri – C. 12: 1992: 142)

Bütün bu görüşlerden sonra, Ali Canip Yöntem'in edebiyatımızdaki öneminin üç ayrı planda değerlendirilmesi gerektiğini düşünebiliriz: 1. Yazdığı şiirleriyle Türkçenin sadeleşmesini, aruzun sade Türkçeye uydurulmasını ve hecenin yaygınlaşmasını sağlamıştır.⁴ 2. Yazdığı makaleleriyle, gerek teorik gerekse polemik yazılarıyla milli edebiyat anlayışının yerleşmesine hizmet etmiştir. 3. Edebiyat incelemeleriyle, araştırmalarıyla, edebiyat teorisine ilişkin yazılarıyla gerek eski edebiyatımıza, gerekse Batı edebiyatına olan vukufiyetiyle edebiyatımıza yön gösterecek önemli yazılar kaleme almıştır.

Burada sıralanan maddelerden ikincisi ile üçüncüsünün birbirlerinden ayrılımları gerektiği hususunda şüpheye düşmemek gerekir. Yöntem, sadece milli edebiyat anlayışının yerleşmesine yardımcı olmamış, özellikle ölümünden sonra kitaplaşan makalelerinde görüleceği gibi, sanat ve edebiyat teorisi açısından da önemli yazılar kaleme almıştır. İki değerli akademisyen Ahmet Sevgi ve Mustafa Özcan tarafından Ali Canip Yöntem'in yeni ve eski edebiyatlarımızla ilgili makaleleri iki hacimli ciltte toplanmıştır: (Sevgi – Özcan, 2005); (Sevgi – Özcan, 1996). Bizi bu makaleyi yazmaya sevk eden düşünce de, gerek yazarın edebiyat teorisine olan vukufiyeti, gerekse bu derlemeler sayesinde ortaya toplu halde çıkan yekûn, bu yekûnu değerlendirme arzusu olmuştur.

³ Nitekim Ali Canip'in kendisi de *Genç Kalemler*'in aldığı tepkileri dile getirmektedir: “...*Genç Kalemler*'i yeni bir şekilde çıkarmağa başladık. Mademki ilk teklif denden geldi. İlk başmakaleyi de sen yaz, deyişim üzerine Ömer de ilk makaleyi yazdı. Fakat imza koymadı. ...başmakalelerin altına ‘Genç Kalemler Tahrir Heyeti’ diye imza koyduk. Öyle iken gene çatismalar başladı. Evvela Köprülü Fuat, Yakup Kadri, Cenab Şahabeddin, Süleyman Nazif...” (Sevgi – Özcan, 2005: 676).

⁴ Yazarın aruz ve hece vezinleriyle ilgili görüşleri için bk. “Ali Canip Yöntem'le Konuştuk”. (Sevgi – Özcan, 2005: 860-862).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012

Makaleler dikkatle incelendiğinde, Ali Canip'in entelektüel birikiminin büyük çapta olduğu görülecektir. Biz özellikle *Prof. Ali Canip Yöntem'in Yeni Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri* adlı derlemede yer alan sanat ve edebiyat odaklı makaleleri esas alarak, Yöntem'in görüşlerini toplu halde değerlendirmek istedik. Sanat geniş dairesi içerisinde, edebiyat, şiir, milli edebiyat kavramı ve edebi eleştiri konularını iç içe geçmiş daireler olarak düşündük ve Yöntem'in bu konulara özellikle Batı edebiyatından önemli otoritelerin görüşlerinden yararlanarak nasıl baktığını, bu konularda neler düşündüğünü özetlemeye çalıştık. Zira Ahmet Sevgi ve Mustafa Özcan hocalarımızın da kitaplarının ön sözünde belirttikleri gibi, Ali Canip'in değeri ve önemi, Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin kadar anlaşılmalı değildir: "...belki onlardan daha fazla bu yolda çaba sarf eden Ali Canip unutulup gitmiştir." (s. XI) Makalemizde, Ali Canip'in sanata ve edebiyata nasıl baktığını göstermeye çalışırken, bir taraftan da geniş entelektüel birikimine dikkat çekmeye gayret edeceğiz.⁵

2. Sanata ve Edebiyata Bakışı

2.1. Sanata Bakışı

Ali Canip Yöntem, sanatın taklit olduğu düşüncesindedir. Ancak sanat sadece taklitten de ibaret değildir. Örneğin tabiatı aynen resmeden bir ressamın çizdiklerine sanat eseri diyemeyiz. Çünkü böylesi bir taklit ruhsuzdur, hayatsızdır (Sevgi – Özcan, 2005: 3). Ressam bu kuru taklitten kurtulabilmek için eserinde "haz" doğurmaya çalışmalıdır. Kendi hislerini ve hayallerini işin içine karıştırmalıdır. Ancak o zaman yaptığı resim sanat eseri özelliği kazanır (Sevgi – Özcan, 2005: 3). Sanatçı, eserine kendinden bir şeyler katarak ve taklit ettiği tabiatı çok iyi bir seçme yaparak, işini sıradan bir "taklit" olmaktan kurtarır (Sevgi – Özcan, 2005: 4).

Yöntem, sanatta ve tabiatta güzel dediğimiz şeylerin farklı algılandığını söyler. Hayatta midemizi bulandıran bir çirkinlik, sanat eseri içerisinde oldukça etkileyici bir güzelliğe dönüşebilir. Bu, sanatın gücünden kaynaklanır. Üstü başı perişan bir dilenci kadın gerçek hayatta bizi tiksindirebilir ama bir resim tablosu içinde ona bakmaya doyamayız (Sevgi – Özcan, 2005: 9). Buradan hareket eden yazar, Bergson'un "Her şey güzeldir." fikrini savunur (Sevgi – Özcan, 2005: 10).

Yöntem'in sanat anlayışındaki önemli anahtar kelimelerden biri "sezgi"dir. Sanatçının görevi tabiatdaki gizli güzelliği keşfetmektir. Ortaya çıkarmaktır. Tabiat içinde var olan ama gizli olan güzelliğin fark edilmesi ve fark ettirilmesi gerekir. Bunun da ancak "hads" yani sezgiyle yapılması söz konusudur ki, bu görüş, doğrudan doğruya Bergson'dan alınmadır (Sevgi – Özcan, 2005: 11). "Hads" yani sezgi, sanatçının; tabiatın güzelliklerini keşfetmesini sağlar. Yöntem, bu satırlardan hareket ederek sanatçıyı "*Eşyanın alelade görünüşünü kıran, aşan ve bize bir hayal âlemi ibraz eden...*" (Sevgi – Özcan, 2005: 10) şeklinde tanımlar. Ayrıca sanatçının bazı kelimeleri tekrar ederek okuyucuda ya da izleyicide bir duygu yaratması mümkün değildir. Ciddi sanatçının bu duyguyu ya da hazzı kelimelerden değil kendi ruhunun derinliklerinden koparması gerektiğini söylerken, yazarın, biraz da kelimecilik, kelime oyunculuğunda ileri gitmiş olan eski edebiyatımızı eleştirmeyi hedeflediğini söylemek mümkündür (Sevgi – Özcan, 2005: 11). "*Sanatın kudreti sanatkârın hads kabiliyetinde mündemiçtir, itikadında bulunan filozof çok haklıdır.*" (Sevgi – Özcan, 2005: 19) derken, yazar, Bergson'a gönderme yapar. Bergson'a göre sanat hayatın realitesini görmektir, der ve bunu alelade insanların başaramayacağını ifade eder. Sanatçıyı alelade insandan ayıran şeyinse "hads"/sezgi kuvveti olduğunu belirtir (Sevgi – Özcan, 2005: 44). Bergson'a göre tabiatta güzel olmayan bir şey yoktur. Sanatçı bu güzelliği keşfeden kişidir.

⁵ Ali Canip'in "dil" odaklı görüşleri için müstakil bir makale yazılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu sebeple makalemizde yeri geldikçe bu konudaki görüşlerine kısaca değinmiş olsak da, ayrıca bir başlık açmayı düşünmedik.

Bu düşünceleriyle açıkça Bergson'u onaylayan ve ondan büyük ölçüde etkilendiği belli olan Yöntem'in "yaratıcı muhayyile"yi tümüyle dıştan gelen kimi etkilere bağlaması ilginçtir. Yaratıcı muhayyilenin tümüyle ilmi metotlarca açıklanabilecek bir şey olduğunu söylemesi ve onu "metafizik" mahiyette kabul etmemesi, pek çok çağdaşı gibi Yöntem'in de pozitivist düşüncelerden etkilendiğini gösterir (Sevgi – Özcan, 2005: 45). Bütün edebiyatlar, yazara göre, mutlaka başka edebiyatlardan beslenirler. Sanat insani bir mahsuldür. Sanatçı hüdayinabit değildir. Sanatçı muhitinden ayrıldığı zaman bütün cevherini yitirir. Deha bile insani ve medeni bir hadisedir (Sevgi – Özcan, 2005: 58). Sanat bir dönemin ve toplumun ürünüdür (Sevgi – Özcan, 2005: 107). Yöntem'in sanatçıya bakışı da buradaki fikirlerine paraleldir. Sanatçının diğer insanlardan üstün olmadığı fikrindedir. Üstün, aşkın bir varlık değildir. Dışarıdan beslenmeden, gelenekten, kitaplardan yararlanmadan edebi üretimde bulunması mümkün değildir. Model görmeden, diğer sanatçılardan yararlanmadan bir şeyler yapmak imkânsızdır (Sevgi – Özcan, 2005: 107).

Yöntem'e göre sanatın gayesi, hayatı ve hakikati göstermektir. İnsanlığın yaralarını teşhir etmektir fakat tedavi etmek değildir. Bunu söyleyerek realist edebiyat anlayışını benimsediğini belli eden Yöntem, görüşünü kanıtlamak için de Victor Hugo'dan olumsuz örnekler verir. Hugo şiirleriyle topluma çare olmak istemiştir. Fakat sonradan anlaşılmıştır ki, sanat eseri hayatı yapmamakta, yalnızca terennüm etmektedir. Gerçek hayatı bütün çirkinlikleriyle veren yazarlar topluma katkıda bulunmuşlardır (Sevgi – Özcan, 2005: 5).

Sanat şahsidir (Sevgi – Özcan, 2005: 82). Sanat sanat içindir (Sevgi – Özcan, 2005: 37). Fakat Eflatun gibi düşünüp güzelle iyiliği birleştirmek de mümkündür. Sanat faydalı da olabilir ancak nasihat verme, hikmet aktarma derecesine düşmemelidir. Namık Kemal de eserlerinde nasihat eder ya da onun şiirleri de çeşitli düşünceleri içerir ama bunlar kupkuru düşünceler değil içlerinde hırs ve heyecan olan düşüncelerdir (Sevgi – Özcan, 2005: 37-38). Sanatçının eserinde anlattıklarıyla kendi hayatı üzerinden bütünleşmesi gerekir (Sevgi – Özcan, 2005: 38). Ayrıca eserde samimiyet aranmalıdır. Sanatın müessiri ve eseri hayattır (Sevgi – Özcan, 2005: 38).

Yöntem'e göre sanatçı hürdür. Ancak bu hürlük iki şartla sınırlıdır. Biri sanatçıyı kendi milletinin dili sınırlar. Daha doğrusu sanatçı milletinin diline bağlıdır. İkincisi ise, sanatçı tevazu ve samimiyetten ayrılamaz. Sanatçının hürriyetini sınırlayan bu iki husustur (Sevgi – Özcan, 2005: 39-40).

Görüldüğü gibi, Yöntem'in sanata ilişkin görüşleri; sanatın ne olduğu, ne için olduğu, nasıl icra edilmesi gerektiği, sanatçının kim olduğu, sanatın hayatla, tabiatla ve toplumla ilişkisinin ne ve nasıl olduğu/olabileceği gibi sorular çevresinde gelişmektedir. Yazarın; Aristo, Eflatun, Bergson gibi filozoflar başta olmak üzere, pek çok Batılı sanatçı ve filozoftan etkilendiği görülür.

2.2. Edebiyata Bakışı

Ali Canip Yöntem'in sanat için söyledikleri şüphesiz ki edebiyat için de geçerlidir. Edebiyat da neticede sanatın bir şubesidir. Ancak makalelerinde doğrudan edebiyata ilişkin söylediklerini bu başlık altında değerlendirmeye çalışacağız. Ayrıca edebiyata ilişkin görüşlerini şiir, edebi eleştiri ve milli edebiyat alt başlıklarında toplayacağız.

Yöntem'in edebiyata ilişkin görüşlerini incelerken öncelikle karşımıza üslup kavramı çıkar. "Üslup şekilden ibaret değildir. O sahibinin fikri, hissi, hayali her şeyidir. Üslup bir adamın, bir kavmin şahsiyeti demektir ve sanatta en mühim şey şahsiyetin teybidir." (Sevgi – Özcan, 2005: 49) der. Sanatta ölümsüzleşmenin yolunun üslup sahibi olmaktan geçtiğini belirtir.

Üslup bu kadar önemliyken, mevzu da göz ardı edilemez. Ancak edebiyatta mevzu bir gaye değildir. Bir hakikati anlatmak için araç olabilir (Sevgi – Özcan, 2005: 53). Mevzular hiçbir

milletin malı değildir. Konunun önemlisi, önemsizi olmaz. Bütün mesele edebiyatçının görevini yerine getirebilmesidir. Bu görev de “bir hayalin hakikatini vermektir” (Sevgi – Özcan, 2005: 54).

Yöntem, Divan edebiyatımızı örnek vererek, bir edebiyatta hep aynı konuların işlenmesinin yaratacağı sıkıntılardan bahseder (Sevgi – Özcan, 2005: 56). Konu üsluba göre ikinci planda kalsa da, aslında edebi eserdeki özgünlüğün bir yerde konuyla da alakalı olduğu görüşündedir. Bu görüşlerini içeren yazının yazıldığı dönemin şairlerinin de⁶ konu bakımından sıkıntıya girdiklerini ifade eder. Yani ilk bakışta tam olarak algılanamasa da, üslup gibi konu da edebiyat için önemlidir.

Yöntem, ediplerin ölümsüzleşebilmeleri için, edebi mesleklerden/mekteplerden uzak durmaları gerektiğini söyler. Zira edebi akımlara bağlılık sanatçının özgürlüğünü sınırlar. “*Hakiki bir sanatkar mektep tanımaz. Esasen edebiyatta mektep demek şahsiyet ve mesleğin ölümü demektir.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 358) der. Realizmi, sembolizmi ve romantizmi, sanatçıların yeteneklerini bazı kayıtlarla sınırladıkları gerekçesiyle eleştirir.

Ali Canib, sanata ve edebiyata diyalektik bir anlayışla yaklaşır. Eski, yeni tarafından daima ortadan kaldırılmak kaderini yaşar. Değişim kaçınılmazdır. Sonra gelenler önce gelenleri, bugün maziyi, gelecek bugünü eskitir ve yok eder. Bu konuya makalelerinde defalarca değinen yazar, “*Edebi İnkılaplar*” başlıklı yazısına “*Her zaman hatta iki zıt ruh vardır; eskilik – yenilik; bunu şöyle de anlatabiliriz: Anane, terakki... Bu iki ruhun mutlaka evvelki harap olmağa, ölmeğe mahkûm hatta müstahaktır...*” (Sevgi – Özcan, 2005: 77) der.

Yazarın edebiyata ilişkin bu görüşlerinden sonra, şimdi de, şiir hakkındaki görüşlerini anlamaya çalışalım:

2.2.1. Şiire Bakışı

Ali Canip Yöntem, şiirin hayatla iç içe olması gerektiğini düşünür. Şiir yaşanmışlık duygusu içermelidir. Çok da büyük bir şair olmayan Fransız Paul de Roulette'nin kahramanlık konusunu işleyen şiirlerini samimi ve başarılı bulur. Zira bu şair şiirlerini hayatıyla ödemiştir. Yazdıkları hayatında karşılığı olan ürünlerdir (Sevgi – Özcan, 2005: 38). Bu örneğe çok benzer bir başka örnek ise Ömer Seyfettin'dir. O da düşman askerlerine esir düşmüş ve öykülerinde sık sık kahramanlık konularını işlemiştir. Dolayısıyla Ömer Seyfettin'in öykülerindeki başarı samimiyetten ve yaşanmışlıktan ileri gelir (Sevgi – Özcan, 2005: 38). Bu olumlu örneklerden sonra, Yöntem olumsuz bir örnek de verir. Yazının yazıldığı günkü Türk şairlerini,⁷ yazdıklarını hayattan değil de başka edebiyatlardan almakla eleştirir (Sevgi – Özcan, 2005: 13).

Yöntem'e göre gerçek şiir his ve hayal içerir. Ama fikir gerçek şiirlerde ikinci planda kalmalıdır (Sevgi – Özcan, 2005: 64). Şiirde şekil mükemmelliği ikinci plandadır. Önemli olan şiirin okuyucuda yaratacağı etkidir. “*Veznimize, kafiymize, kelimelerimize kulaklarımızı vermeliyiz: Onlarda bizim ruhumuzun duygularıyla birlikte çarpan bir kalp var mı? Yoksa donuk ve cansızlar mı? Bütün bunları anlamalıyız.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 13) diyen Yöntem, Antoine Albalat'nın şu cümlesini zikreder: “*Güzel yazmak, yazılacak şeyi iyi hissetmeye, iyi hissetmek de onu yaşamağa, görmeğe mütevakkıftır.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 13) Hissi ve hayali böylesine ön plana çıkaran bir şair ve teorisyen olan Yöntem, bir başka yazısında şiirin lirizmden bir karış bile uzaklaşamayacağını söylemiştir (Sevgi – Özcan, 2005: 50). Doğada hiçbir şeyin iki defa gerçekleşmediğini, her şeyin anlık olduğunu söyleyen filozofun bu sözünden hareket eden Yöntem, gerçek şairin bu ruh dalgalanmalarını tesbit eden biri olduğunu ifade eder (Sevgi – Özcan, 2005: 18).

⁶ 1919 yılında çıkmış bir yazısı.

⁷ 1915 yılında çıkmış bir yazısı.

Fuzuli'nin ilimsiz şiir olmayacağı görüşünü tekrar eden Yöntem, şiirde bilginin ne kadar gerekli olduğunu vurguladıktan sonra Türk ve dünya edebiyatlarından örnekler getirir (Sevgi – Özcan, 2005: 27). Günümüz şairlerinin sorunu bilgisizliktir, kültürsüzlüktür, der⁸ (Sevgi – Özcan, 2005: 34).

Ayrıca milli duyguların şairlere yapay şiirler yazdırmasından korkan yazar, şairin kendini özgür hissetmesi gerektiğini söyler ve sipariş üzerine şiir yazılmamalıdır, der (Sevgi – Özcan, 2005: 357). Milli duygulara, milliyet fikrine çok fazla önem veren şairin, aynı zamanda sanatın sanat için olduğu fikrini savunması ve sanatın şahsi olduğunu sık sık vurgulaması, Yöntem'i bir bakıma bir ikilem içerisinde bırakır. Ama o, bu durumda bir çelişkiye düşmez. Seçimini sanattan yana yaparken, milli edebiyattan ne anladığını da uzun uzun açıklar.

Ali Canip Yöntem, şiiri belli fikirleri empoze için bir araç olarak görmez. Aksine şiirde aslolanın insanın duygularını harekete geçirmesi olduğunu belirtir. Fikirten ziyade his ve hayaller ön plandadır. Şiir hayattan kopuk olmamalıdır. Ama şiirin bir dünya görüşünün bayraktarlığını yapmasından yana da değildir.

2.2.2. Milli Edebiyat Kavramına Bakışı

Ali Canip Yöntem, “Edebiyat... milli bir hayatın manzarasıdır. Bir edebiyatın içinde bir taraftan içtimai ve siyasi vakalarda mündemiç his ve fikir hareketleri, öte taraftan fiil âlemine çıkmayan hülya ve meşakkatlerin gizli ve dâhili hayatı görünür. Onun ifadelerinde milli esatirin, menkıbelerin, an'anelerin, hatıraların izleri vardır. Her terkupte, her teşbihte, her istiarede mensup olduğu millete ait hususiyet mevcuttur.” (Sevgi – Özcan, 2005: 344) derken, Heidegger'in “Dil varlığın evidir.” sözünü hatırlatır. Bir milletin dili içinde gizli olan kodlar, şifreler, o milletin ruhunu, kültürünü, seciyesini yansıtır. Yöntem'in “milli edebiyat” anlayışı tam da bu noktadan başlanarak açıklanabilir. Ona göre “...bir edebiyat, havsahasına milli bahisler almakla milli olamaz. Vatani tahassüsleri taşıyan her parça mutlaka mukaddestir fakat mutlaka şiir değildir; milli edebiyat ibtidai edebiyattır.” (Sevgi – Özcan, 2005: 11) Edebi eserler konularını kendi memleketimizden almaya başladıkları zaman milli edebiyat da oluşmaya başlayacaktır; fakat şairlerimiz bunun tersini yaparak Fransız şairlerini taklit etmektedirler (Sevgi – Özcan, 2005: 14).

Yazara göre milli edebiyata giden yolda konuların mahallileştirilmesi ilk aşamadır. Asıl aşamanın ise Türk'ün görüşünün, duyusunun, zevkinin eserlere yansıtılması suretiyle gerçekleşeceğini belirtir. (Sevgi – Özcan, 2005: 116) Avrupalı ressam gibi örneğin şömine önünde bekleyen bir kadın resmini çizmiş olan bir ressam arkadaşına, milli efsanelerden birini seçseydin de onu resmetseydin, der. Bu, milli edebiyata giden yolda ilk aşamadır. 1921 yılında yazdığı bir yazıda, henüz ülkemizde bu ilk aşamanın bile gerçekleştirilmediğini belirtir. İkinci aşama ise, Türklüğün kelimelerde, mesellerde, masallarda, destanlarda gizli kalmış milli ülküsünün ortaya çıkarılmasıdır (Sevgi – Özcan, 2005: 347).

Ali Canip, “halka doğru” edebiyatın “halk için” edebiyat olmadığını, edebiyatı halk anlasın diye aşağıya çekmenin yanlış olacağını belirtir (Sevgi – Özcan, 2005: 347). Halka doğru edebiyat, “mevzuundan bünyesine kadar her şeyi halkın ruhunda yaşayan Türk ruhiyyet ve lisanından alarak yüksek bir edebiyat meydana çıkarmak demektir.” (Sevgi – Özcan, 2005: 347) Sadece başka milletlerin edebiyatlarını taklit etmekten ibaret olan edebiyat anlayışı ne kadar kıymetsizse, halkın seviyesine çekilmiş edebiyat da aynı derecede kıymetsizdir. (Sevgi – Özcan, 2005: 357) Edebiyat halkın seviyesine inmez ama onun ruhundan edebiyata bir “şiirlik” geçer (Sevgi – Özcan, 2005: 360).

⁸ 1927 yılında çıkmış bir yazısı.

Milli edebiyatın nasıl oluşacağı konusunda Almanya'yı örnek verir. Onların klasisizmden milli edebiyata geçtiklerini bizde de bunun yapılması gerektiğini söyler (Sevgi – Özcan, 2005: 34). “Milli Edebiyat Meselesi” başlıklı yazıda, Yöntem, Batıyı taklit etmeden nasıl bir edebiyat oluşturulacağını kendisine soranlara cevap verir. Batının sanat, ilim ve felsefesinden yararlanmamız gerektiğini ifade eder. Hâlbuki milli edebiyatçıların kendilerinden öncekilere yönelttikleri en önemli eleştiriler, eski edebiyatımızın Acem edebiyatını, modern edebiyatımızın ise Frenkleri taklit ettikleri yönünde idi. Nitekim aynı yazıda Yöntem, “...edebiyatımız tozlu bir aynadan görünen bir Fransız çehresinden başka bir şey değildir.” (Sevgi – Özcan, 2005: 34) derken, modern edebiyatımıza ağır bir eleştiri yöneltir. Aynı yazarın milli edebiyatımızın oluşmasında Batı'yı kaynak olarak almamız gerektiği görüşü bir çelişki gibi gözükabilir. Oysa Ali Canip, “ibdaî edebiyat” derken taklit etmiş fakat taklidi geride bırakıp kendi kişiliğini bulmuş bir edebiyattan bahseder. İşte eski ve yeni edebiyatımızın yapamadığı budur. Şu halde milli edebiyatçılar ve Ali Canip, Batı'nın bir kaynak olarak kabul edilebileceğini ifade etmektedirler. Fakat bu taklit zamanla “ibda”ya ulaşmalıdır. Yöntem'in “ibdaî edebiyat” dediği de budur. Kuru kuru, anlamsız bir taklit olmamalıdır. Milli edebiyatı oluştururken ediplerimizin Batı edebiyatlarından nasıl yararlanmaları gerektiğini, Yöntem, şu veciz ifadelerle anlatır: “*Frenk'in ilmi bize usul gösterir. Ancak Türk'ün ruhunu anlatamaz. Frenk'in sanatı da bize yalnız teknik öğretir. Türk'ün zevkini duyuramaz.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 117)

Burada Ali Canip'in bir tür eklettizme/seçmeciliğe kaydığını görmek mümkündür. Batı edebiyatlarından faydalanmanın gerekliliğine inanır. Ancak bir taraftan da kendi kültürümüzden yararlanmamız, Türk zevkini keşfetmemiz ve edebiyata yansıtmamız gerekir. Taklit basamağında fazlaca kalmadan Batı edebiyatlarından yararlanılmalıdır. Kendi kültürümüzden yararlanırken de, folklorik malzemeleri aynen modern edebiyata taşımanın anlamlı olmayacağı görüşündedir (Sevgi – Özcan, 2005: 55). Kendi kültürümüzü bile bir şekilde dönüştürmeden millileştiremeyiz.

Yöntem'e göre, milli edebiyat, ait olduğu milletin ruhunu, zevkini, seciyesini, o milletin dilinden, kültüründen, asırlar içinde oluşmuş birikiminden süzüp tekrar milletin fertlerine sunan edebiyattır. Milli edebiyatın şifreleri, ait olduğu dilin içinde gizlidir.

2.2.3. Edebi Eleştiriye Bakışı

Ali Canip Yöntem'in edebi eleştirinin teorisi üzerine çok değerli yazıları mevcuttur. Bunun dışında çok sayıda edebi eleştiri yazısı da yazmıştır. Biz burada, Yöntem'in edebi eleştiri teorisi üzerine yazdığı yazılardan hareketle onun eleştiri görüşlerini kısaca dile getirmek istiyoruz.

Yöntem'in edebi eleştiri anlayışının temelinde “haz” kavramı bulunmaktadır. “Haz”zı yüceltmez ya da eleştiride tek “miyar” olarak görmez. Ama eleştiri teorisiyle ilgili yazılarında en çok üzerinde durduğu kavramın haz olduğunu görürüz. Hazzı hayatın pek çok alanında karşılaştığımız bir ruh coşkuluğu olarak kabul edip, estetik alanına has bir kavram olmadığını söyler. Ancak onun üzerinde durduğu asıl nokta, “bedii haz”dır. Bu terimi, estetik alanda gerçekleşen ruh coşkuluğu şeklinde anlayabiliriz. “Bedii Haz 1” başlıklı makalesine şu satırlarla başlar: “*Baki'den bir gazel yahut Hugo'dan bir parça okuyorsunuz, mutlaka dudaklarınızın arasında şu kelime dökülür: - Güzel, güzel! Evet okuduğunuz eser çok güzel değil mi? Bediiyatçıların güzelliği karşısındaki bu istiğrak halinin eserini şu tabirle anlatmak istiyorlar: bedii haz!*” (Sevgi – Özcan, 2005: 91) Yazar, bedii hazzın güzelden doğduğunu, güzeli doğurmadığını, güzel bir sebebi değil, sonucu olduğunu söyler.

Yöntem, “bedii haz”zın üç farklı “halet”inin olduğunu belirtir. Bunların ilki “tahayyür”dür. Tahayyür, gerçek bir edebi eser karşısında okuyucunun kapıldığı coşkunluk olarak düşünülebilir. Yazar bu “haz” türünü edebiyattan çeşitli örneklerle genişletir. (Sevgi – Özcan, 2005: 92) “Bedii haz”zın ikinci türü “tecazûp”tür. Bu kavram ise, “*bir başkasının hazzı tarafından*

davet edilmiş haz, yahut yine bir başkasının duçar olduğu azab tarafından davat edilmiş azab şeklinde tanımlanır. (Sevgi – Özcan, 2005: 96) bir başka deyişle, eserde gördüğümüz acının kendi hayatımızdaki bir acıya çağrıştırmaları ve bizde bir üzüntü duygusu yaratması olarak düşünülebilir. Bu sebeple tecazüb, daha çok çağrışım duygusuyla birlikte kendini var eder. (Sevgi – Özcan, 2005: 97) Yazar “bedii haz”zın üçüncü türü olan “hayatiyet”i ise kendi okuyuculuk anılarından hareketle izaha çalışır: “*Hamid'in ihtiraslarıyla kavrulduktan sonra içimde azgın dalgaların çalkalandığını duyarım. Kalbim yıldırım gibi patlamak ister; bulunduğum yeri çok alçalmış görürüm, maneviyatım o kadar yükselir... Galip'in tahayyülleriyle gıdalandıktan sonra da meçhul ve hulyalı, fakat bilmem niçin korkulmaz, çöllerde kalmışım gibi olurum.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 101)

Bedii hazzın türlerini böylece açıklayan yazar, daha önemli bir alana geçer ve hazzın edebi eleştirideki yeri konusunda çeşitli görüşler ileri sürer. Her şeyden önemlisi, hazzın bir edebi miyar olmayacağını söyler. Zira haz, edebiyat dışındaki alanlarda da sürekli karşımıza çıkar. Bizi sadece edebi eserler heyecanlandırmaz. Ayrıca haz saf bir duygu değildir. Menfaatlerimiz, nefretlerimiz de hazza karışır. Bir başka husus da, hazzın zamana ve mekâna göre değişebilmesidir. (Sevgi – Özcan, 2005: 106)

Şimdi alıntılatacağımız satırlar ise, bugün dilbilimsel eleştiriyi temel alan yapısalcılık ya da göstergebilimsel eleştiri anlayışının, en azından temel olarak/ilkesel anlamda, daha 1917 yılındayken Ali Canip Yöntem tarafından dile getirildiğini gösterir: “*Evvela sanat ifadenin içinde yaşar; ‘Filan şairden haz alıyorum.’ demek kifayet etmez. Bu şairin ‘beyan’ını, o beyanın unsurlarını, her unsurun diğerlerine nispetini, birer birer meydana çıkarmak lazımdır. Mesela Baki’yi Fuzuli’den ayıran nedir, zahiren Şeyh Galib’in lisanına yaklaşan Hamid’in beyanındaki başkalık ne oluyor, hatta Nedim’in hissiyatına bakışla Ruhi’nin bakışı arasında ne fark vardır. Bütün bunların izahında zaten pek muğlak mevcudiyeti olan haz, eğer ruhiyatı imdadına çağırmasa pek dilsiz kalır.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 107)⁹

Bunun ardından Ali Canip Yöntem sosyolojik eleştirinin de edebiyatımız için gerekli olduğunu belirtir.¹⁰ Okurun hazzını esas alan bir edebi eleştiri anlayışının yeterli olamayacağı görüşündedir (Sevgi – Özcan, 2005: 107). Gerek izlenimci eleştirinin, gerekse dogmatik eleştirinin “görünen”e değil “görülen”e odaklanıyor olduğunu söyler. Bu da yazarın eleştiri anlayışlarını çok iyi analiz ettiğini gösterir (Sevgi – Özcan, 2005: 91). “*Bilhassa bugünün edebiyat müverrihi artık keyfine tabi olarak kalem yürütemez; eseri meydana çıkmadan kitabını nasıl taksim edeceksin, devirleri ne yolda ayıracaksın, hangi şairin ne gibi şeylere, ne tarzda tesiri olmuştur, diye sorsanız, tereddüt etmeyerek bilmem cevabını verir.*” (Sevgi – Özcan, 2005: 106) diyen Yöntem, eleştiriden yola çıkarak edebiyat tarihçiliğinde de nesnellik arayışı içine girer.

Eleştirmenin sahip olması gereken iki vasfını “bedii eserler karşısında teessüre duçar olabilmek” ve “sanatın bizatihi haiz olduğu şartlara vukuf” şeklinde belirtir. La Bruyere’in “Tenkit bir meşguliyettir ki zekâdan ziyade doğruyu fark etmeğe; istidattan ziyade çalışmağa, dehadan ziyade alışkanlığa muhtaçtır.” (Sevgi – Özcan, 2005: 104) sözlerini alıntılar.

Yöntem, bu arada vicdan kavramını edebi alana taşır ve “bedii vicdan”dan bahseder. “*Fazilet ve fesahat mefhumlarını birbirinden ayırarak ait oldukları yaftaların altında teşhir eden bir ahlaki vicdan olduğu gibi, güzeli çirkinden ayırarak evvelkine takdir, ikincisine terzil yaftasını asan bir de bedii vicdan vardır.*” diyerek, okuyucunun hiç sevmediği bir kişinin eserini takdir edebildiğini, oysa çok sevdiği bir arkadaşının eserinden nefret edebildiğini belirtir. (Sevgi – Özcan, 2005: 93)

⁹ Göstergebilimsel eleştiri hakkında bk. (Uçan, 2006); (Uçan, 2008). Yapısalcılık hakkında bk. (Moran, 1991); (Yüksel, 1995).

¹⁰ Sosyolojik eleştiri için bk. (Alver, 2004a); (Alver, 2004b).

Son cümle olarak da diyebiliriz ki, Ali Canip, Batıda gelişen eleştiri anlayışlarına vakıftır ve mümkün olduğunca nesnel bir eleştirel bakış geliştirebilmenin yollarını arar. İzlenimci eleştiriden sosyolojik eleştiriye, dilbilimi esas alan eleştiri anlayışlarına kadar geniş bir yelpazede fikir yürütür.¹¹

Sonuç

Ali Canip Yöntem, gerek şiirleriyle gerekse teorik yazılarıyla edebiyatımızda önemli bir yer edinmiştir. Ancak özellikle milli edebiyatın diğer iki kurucu ismiyle kıyaslandığında bugün değeri ve önemi büyük oranda unutulmuştur. Yöntem, Türkçenin sadeleşmesi ve hece ölçüsünün şairlerce benimsenmesi noktasında şiirleriyle olduğu kadar teorik yazılarıyla da edebiyatımıza önemli hizmetlerde bulunmuş olmasına rağmen, onun asıl birikimini gösteren sanat ve edebiyat teorisine yönelik makaleleri; polemik yazılarının, milli edebiyat tartışmalarının gölgesinde kalmış gibidir.

Yöntem'in burada ele aldığımız sanata ve edebiyata ilişkin makalelerinde, işte bu derin, geniş birikimi ön plana çıkarmaya çalıştık. Onun özellikle modern edebiyatımızla ilgili yazılarında referans verdiği sanatçı ve filozoflar listesi bile, işaret etmeye çalıştığımız derinliğin delili gibidir. Bu sanatçı ve filozoflar arasında, Catulles Mendes, Victor Hugo, Gustave Le Bon, Charles Lalo, Shakespeare, Aristo, Platon, Bergson, Nietzsche, Antoinet Albalat, Alfred Fouillee, Gustave Lanson, Flaubert, Filozof Guyau, bestekâr Wagner, Corneille, Homere, Ficte, Horace, Paul de Roullet, Buffon, Goethe... gibi çoğunluğunu Fransızların oluşturduğu isimler yer alır.

Yöntem'in bizim edebiyatımıza ve Doğu edebiyatına da vakıf olduğu bir gerçek olmakla birlikte, yazılarında sürekli tekrar ettiği isimler çoğunlukla Fransız ve Yunan sanatçıları ya da düşünürleridir. Dolayısıyla sanat ve edebiyat cephesinde, Ali Canip'in yönü Batı'ya dönüktür. Yöntem, Batı'nın körü körüne taklit edilmesinden rahatsız olmuş, ancak milli edebiyata giden yolda Batı'dan yararlanmamız gerektiğini açıkça söylemiş, onlarda usul ve teknik olduğunu, bunları almamız ve kendi milletimizin ruhunu bu teknik ve usullerle ilme ve sanata yansıtmamız gerektiğini ifade etmiştir.

Ali Canip'in sanat ve edebiyat anlayışının belirmesinde, Fransız filozofu Bergson'un "sezgi" kavramının etkisi büyüktür. Sanatın sıradan bir taklitten çıkıp gerçek bir esere dönüşmesi "sezgi" ile olur. Sanatçının duyuşu, zevki devreye girerek esere bir derinlik, bir renk katar. "Sezgi" kavramını bu derece önemseyen Yöntem'in sanatın yorumu sırasında metafizik açılımlara sırtını dönmesi, sanatçının bütün şahsiyetini eğitimiyle, çevresiyle, okuduklarıyla, emeğiyle kazandığını belirtmesi bir çelişki ya da Bergson felsefesinden uzaklaşma olarak düşünülmelidir.

Yazarın, Batı edebiyatına ve felsefesine vukufiyetini ayrıca, Batı'da mevcut eleştiri anlayışlarını temsilcilerinin görüşleriyle birlikte anmasından da anlayabiliriz. 20. yüzyılda çok önemli bir yere gelecek olan dilbilimsel kökenli eleştiri anlayışının önemine dikkat çeken yazar, keyfililiğin ve sırf okur hazzına dayanan bir eleştiri anlayışının geçek bir "edebi miyar" olmadığını belirtmiştir.

Hâsılı, Ali Canip Yöntem'in, dilimizin sadeleşmesi ve şiirimizin millileşmesi noktasındaki hizmetleri üzerinde durulması ne kadar önemliyse, söz konusu teorik yazıların çeşitli açılardan incelenmesi ve gündeme getirilmesi de bir o kadar önemlidir. Zira, Yöntem'in yazılarında tartıştığı meselelerin günümüz edebiyatına ve edebiyatçılarına da çok şeyler kazandıracağını söylemek yanlış olmasa gerektir.

¹¹ Ali Canip Yöntem'in bu makalede yararlandığımız yazılarının elli, altmış senelik bir zamana yayılmış olduğunu görüyoruz. Buna rağmen, yazarın görüşlerinde belirgin bir değişimin olduğunu söylemek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- ALVER, Köksal, *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*, Hece Yayınları, Ankara, 2004b.
- ALVER, Köksal, *Edebiyat Sosyolojisi*, Hece Yayınları, Ankara, 2004a.
- Büyük Türk Klasikleri*, "Ali Canip Yöntem" maddesi, C. 12, Ötüken-Söğüt, İstanbul, 1992.
- IŞIK, İhsan, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, 2. bs., Elvan Yay., Ankara, 2007.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, 3. bs., Dergah Yay., İstanbul, 1988.
- İsmail Habib, (SEVÜK), *Edebi Yeniliğimiz*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1933.
- MORAN, Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 8. bs., Cem Yay., İstanbul, 1991.
- SEVGİ Ahmet, Özcan Mustafa, *Prof. Ali Canip Yöntem'in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, Sözler Yay., İstanbul, 1996.
- SEVGİ, Ahmet, ÖZCAN, Mustafa, *Prof. Ali Canip Yöntem'in Yeni Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, 2. bs., Tablet Kitabevi, Konya, 2005.
- TUNCER, Hüseyin, *Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1994.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, "Yöntem, Ali Canip" maddesi, C. 8, Dergah Yay., İstanbul, 1998.
- UÇAN, Hilmi, *Dilbilim, Göstergibilim ve Edebiyat Eğitimi*, Hece Yay., Ankara, 2008.
- UÇAN, Hilmi, *Yazınsal Eleştiri ve Göstergibilim*, 2. bs., Hece Yay., Ankara, 2006.
- ÜNLÜ, Mahir, ÖZCAN, Ömer, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2003.
- YÜKSEL, Ayşegül, *Yapısalcılık ve Bir Uygulama*, 2. bs., Gündoğan Yay., Ankara, 1995.